

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Mahe- ehk ökopõllumajanduslik loomakasvatus

Margo Mansberg
Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus
sügis 2021

- Mahesööt
- Mahepõllumajanduslik loomakasvatus on maaga seotud tegevus
- Loomuomane käitumine
- Võimalus väljas olla
- Keskkonda sobiva loomarassi valimine
- Keskkonna reostuse vältimine
- Oma karja järelkasv
- Terved loomad annavad head toodangut
- Piisavalt ruumi

Milliseid loomi võib ettevõttesse tuua?

► Põhimõtted:

- Oma karja järelkasv on eelistatud – sest – kohanemine teie ettevõtte tingimustega
 - vähendate sissetoodavate haiguste riske
 - teisest mahe ettevõttest
- Tavaloomi teatud tingimustel
- **Alates 2022 maheloomade register**

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Ainult esmapoegimata emasloomi – kui pole piisavalt saada maheloomi
 - veised ja hobused - 10% oma põhikarja loomade arvust
 - lambad, kitsed ja sead - 20% oma põhikarja loomade arvust
 - Kuni 40% ettevõtte olulise laiendamise, ohustatud loomatõugude, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral (vajalik PMA nõusolek)
 - OHUSTATUD TÕU PUHUL VÕIB KA POEGINUD LOOMI TUUA – Eesti maakari

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Kui maheloomi pole saada, võib tõuaretuse eesmärgil ettevõttesse tuua mittemahepõllumajanduslikult peetavaid täiskasvanud isasloomi.
- NB! Tuleb silmas pidada, et mittemaheloomade sissetoomisel rakendub neile üleminekuaeg (hobused ja liha tootmiseks kasutatavad veised – 12 kuud; lambad, kitsed, sead, piima tootmiseks kasutatavad veised – 6 kuud). Juurde tulnud loomade toodang tuleb kuni nende loomade üleminekuaja lõppemiseni hoida maheloomade toodangust eraldi.

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Kuni 3 päeva vanuseid tibusid
- Kuni 18 nädala vanuseid noorlinde munade tootmiseks (eritingimustel)

Mahekanala
Taanis

Pidamine

- Eelkõige loomade heaolu tagav, loomulikku käitumist võimaldav
- Loomade lõas hoidmine on keelatud
- Üle ühe nädala vanuste vasikate pidamine eraldi latrites **on keelatud**
- Ettevõttes võib pidada ka tavaloomi – kindlalt eraldatud; **on liigiti erinevad**

Pidamine

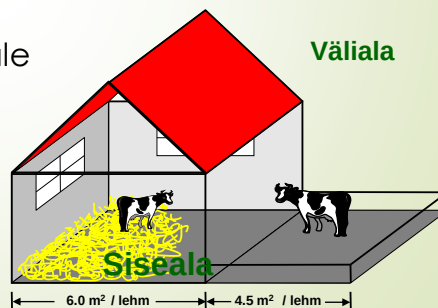
- Kodulindude puurispidamine **on keelatud**
- Emiseid tuleb **pidada rühmades**, välja arvatud tiinuse lõppjärgus ja imetamise ajal
- Jalutuskohtades peavad sead saama **püherdada ja tuhnida**. Tuhnimiseks võib kasutada mitmesuguseid substraate.
- Veelinnud peavad pääsema ojasse, tiiki, järve või basseini, kui ilmastiku- ja hügieenitingimused seda lubavad

Pidamine

- Talvel peaks loomadel olema võimalus **käia jalutuslal** (kui ilm ja tervis lubavad)
- Juhul, kui laudas on **piisavalt** liikumisruumi, ei ole **kohustust** loomi talvel välja ajada. Loomade heaolu ja tervise seisukohast oleks see aga siiski soovitatav
- Lihaveiseid võib **lõppnuuma ajal pidada ainult laudas, (maksimaalselt 3 kuud)** kuid see aeg ei tohi ületada 1/5 nende elueast.

Nõuded loomade pidamisele

- Vähemalt pool (lindudel 1/3) põrandapinnast peab olema jäik
- Võimaldada allapanuga varustatud alad
- Pääs karjamaale või jalutusaladele
- Vaba juurdepääs söödale ja joogiveele
- Sätestatud on miinimumpindalad loomarühmade kaupa

Söötmine

Loomi tuleb sööta mahesöödaga **eelistades tootmisüksuses kasvatatud omasööta** (või samast piirkonnast - Eesti)
(taimtoidulistel vähemalt 60%, sigadel ja lindudel 30% söödast)

- Kogu ettevõtte üheaegse ülemineku puhul (looma- ja taimekasvatus) peab üleminekuaja jooksul loomi söötma põhiliselt oma ettevõtte söödaga (vähemalt 50%).
- Taimtoiduliste söötmine põhineb **karjamaade maksimaalsel kasutamisel** (s.t alati, kui tingimused seda võimaldavad)
- **100 % mahesööt**
- Tavapõllumajanduslikud vürtsid, maitsetaimed ja melass kuni 1 % asjaomase liigi söödaratsiooni kuivainest

Söötmine

Erand

- Tavasööda (proteiinsööda) osakaal **aastas sigade ja lindude** puhul:
 - kuni **5%**,
 - **Lubatud tavasöödad** peavad olema toodetud või valmistatud ilma keemiliste lahustiteta (nt šrotti ei või sööta)
 - ei tohi olla GMO
- **Säästvast kalandusest pärit tooted** ilma piiranguta

Söötmine

- Vähemalt 60% (50% kolmel esimesel laktatsioonikuul) taimetoiduliste loomade ratsiooni kuivainest peab koosnema **koresöödast, haljassöödast või silost**
- Noorloomade söötmine peab põhinema **naturaalsel piimal**, eelistatavalt emapiimal:
 - veised ja hobused 3 kuud,
 - lambad ja kitsed 45 päeva,
 - sead 40 päeva

Söötmine

- Söödaratsiooni kuivainest võib **kuni 30 %** moodustada teisest ettevõttest pärit või **kuni 100 %** samas ettevõttes toodetud mahepõllumajandusliku taimekasvatuse **üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt**,
- **kuni 20%** võib moodustada üleminekuaja **esimese aasta** püsikarjamaalt, mitmeaastaste söödataimede või valgurikaste taimedega maatükkidelt saadud saagist.
- Sigade ja kodulindude päevasele söödakogusele tuleb **lisada koresööta, haljassööta või silo**
- Sundsöötmine on keelatud

Söötmine

► loomasöödas ei tohi kasutada

- antibiootikume
- raviaineid
- kasvustimulaatoreid
- sünteetilisi aminohappeid
- geneetiliselt muundatud organisme (GMO) ja nendest saadud söötasid

Loomatervishoid

- Reeglid, mis on kehtestatud pidamistingimuste juures, toetavad loomade pidamisel nende paremat tervislikku seisundit – liikumine, suurem pindala looma kohta, liikumine väljas aastaringselt.
- Söötmise reeglid peaks seda sama tegema, kui sööt suudetakse toota parimal kvaliteedil – mitmekülgne söötmine – nt: koresööt kõigesööjatele.

Loomatervishoid

- Haiguste ennetamine põhineb loomade heas kohtlemises ja nende parimate tingimuste loomisega
- Olulised on ka kohalikesse tingimustesse sobitatud loomade tõud ja ka loomaliik
- Puudushaiguste ennetamiseks on oluline õige söötmine, õige külvikord ja vajadusel lubatud lisaöödad.

Loomatervishoid

- Veterinaarsed menetlused haiguste ennetamiseks on keelatud
Nt: Rava süstimine põrsastele, seleeni süstimine talledele ja vasikatele, rutiinne parasiitide tõrje
 - Looma välimiku muutmine on keelatud
Nt: sabade eemaldamine, hammaste murdmine põrsastel, lindude nokkade lühendamine
- Sarvede nudistamist on PMA lubanud – tuleb taotleda luba.

Loomatervishoid

- Vitamiinide süstimine ennetavalt ei ole lubatud.
- D – vitamiin vajalik Ca ja P ainevahetuseks
 - sellepärast peavad väljas käima
- E – vitamiin rakkudes transpordi ülesanne ja ka sigimiseks vajalik
- B – rühma vitamiinid sigimiseks olulised

Loomatervishoid

- Kust põrsad saavad oma rauavajaduse, et toota punaseid vereliblesid? – nõue on, et neil peab olema kokkupuude maaga ja sealt see tulebki.
- Kust saavad loomad D vitamiini, et oleks korras ainevahetus – nõue regulaarselt välja saada, UV kiirguse abil suudavad ise seda toota oma organismis.

Loomatervishoid

- Mäletsejad tänu oma bakteriaalsele seedale on võimelised tootma kõiki vajalikke vitamiine oma tarbeks
- Sigadele ja lindudele lubatud lisa söödaga vitamiine lisaks manustada
- Hästi toodetud sööt sisaldab ka palju vajalikke vitamiine
- Vitamiinide saamise allikaks on lehiste tegemine loomadele ja võimalus ka talvel käia võsas pungasid närimas.

Loomade ravimine

- Kui loom haigestub, siis peab teda aitama ka mahetootmises
- Kasutada võiks alternatiivseid ravimeetodeid, omal kohal rahvameditsiin
- Vajadusel **saab ja tuleb kasutada tavapäraseid veterinaarravimeid**

Ravimine

Allopaatiliste ravimite kasutamise reeglid:

- Loom kelle eluiga on üle aasta, võib teha kuni 3 ravikuuri aastas
- Kui eluiga on alla aasta, võib teha 1 ravikuuri
- Keeluaeg loomale allopaatilise veterinaarravimi manustamise ja sellest loomast mahetoidu tootmise vahel peab olema 2 korda nii pikk kui ravimile tavatootmises ettenähtud keeluaeg või 48 tundi, kui keeluaega ei ole määratud.
- Vaktsineerimised (marutaud, teetanus jne), parasiiditõrje ja kohustuslike haigustõrjeprogrammide raames tehtavad raviprotseduurid on lubatud ja neid ei arvestata ravikuurina

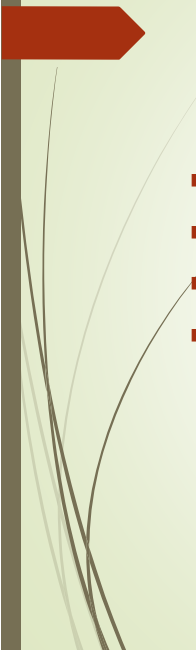
Loomade ravimine

- Nt: kõhulahtisuse korral – tammekoore tee, linaseemne keedis, must tee jne. ehk see on taimeteraapia
- Viin, taimeõli, akupunktuur, nõelravi on kõik lubatud võtted.
- Homöopaatia – on lubatud

Ennetavalt parasiitide vastu

- Erinevate vanusegruppide eraldamine karjatamisel
- Karjatamise süsteemi loomine
- Nakkusvabad karjamaad
- Hiline karjatamise algus
- Ülekarjatamise vältimine
- Immuunsüsteemi tugevdamine

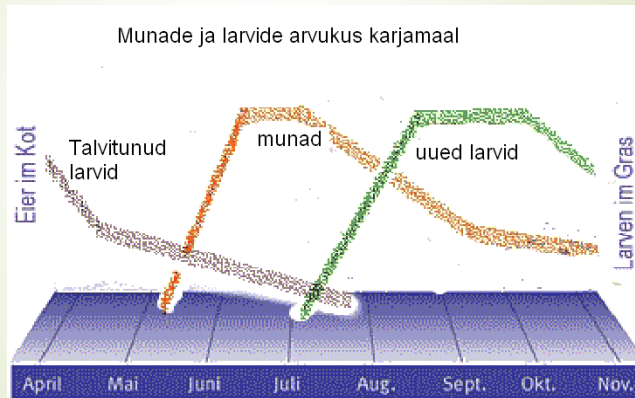

Ennetavalt parasiitide vastu

- Ädalatelt silo tegemine
- Karjamaade vahetamine süsteemselt
- Karjamaade äestamine peale karjatamist
- Märgade kohtade eraldamine karjamaast
 - Maksakaanid

Loomade toomisel võõrastest karjadest
(PULLID, JÄÄRAD)

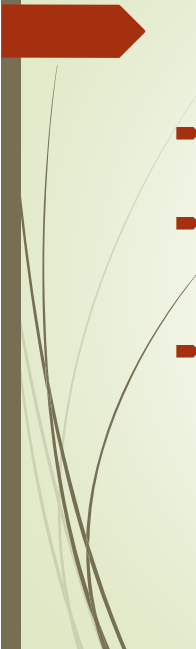
Ennetavalt parasiitide vastu

Lisasööda söötmine

- Lisasöötmise hügieen
- Et ei asuks maapinnal
- Et sööt ei saaks niiskust

Ravimine parasiitide puhul

- Tuleb kindlaks teha, kelle vastu peab ravim mõjuma
- Ravimi valik on oluline ja manustamise viis. Vaheta preparaate pidevalt. Ja mitte ravimi nimetuse, vaid toimeaine järgi
- Millal ravimit manustada:
 1. Enne karjamaale minekut
 2. Kesksuvel
 3. Sügisel enne lauta jäämist